

HOLLANDSE WORTELS

Deens boerendorp Store Magleby

In het landelijke buitengebied van Kopenhagen staat museum Hollænder Gårdene, 'Hollandse boerderijen'. Dat maakt nieuwsgierig. Het dorp Store Magleby kan terugkijken op vijf eeuwen Nederlandse agrarische invloeden, met een glansrol voor de Amsterdamse Sigbrit, moeder van een maitresse van de Deense koning.

Tekst Jacques Hermus

H

Het is dringen bij de Dragør Røgeri in de haven van Dragør. De visrokerij annex winkel staat bekend om zijn *Fiskefrikadeller*, gefrituurde visballen, maar je kunt er ook gerookte zalm, makrelen en garnalen krijgen. En natuurlijk gerookte haring. De vis die

vroeger in dit havenstadje onder de rook van Kopenhagen de belangrijkste handelswaar was. Ook internationaal: vanuit Dragør werd (vis)handel gedreven met Hanzesteden uit heel Europa. Straatnamen als de Deventergade en de Zytfensgade (Zutphen), vlak bij de haven, herinneren nog naar een innige band met de Nederlandse handelssteden in de 14de en 15de eeuw.

Dragør (spreek uit: Drawoer), op drie kwartier (de snelle route) of een uur (de mooie route) fietsen van Kopenhagen-centrum, is een pittoresk havenstadje met straatjes en steegjes met kinderkopjes en geelgekleurde huizen met orangerode

daken. Op een steenworp afstand van Dragør ligt het boerendorp Store Magleby. Ook dáár zijn vroeger Nederlanders beland. Niet als vissers en handelaren, maar als boeren. De herinnering aan dat Hollandse verleden in het dorp – en 'Hollands' mag je het noemen, omdat de boeren voornamelijk uit Noord-Holland kwamen – leeft voort in een fraai museum in Store Magleby. Tot voor kort was het onderdeel van het grotere Amager Museum, maar afgelopen voorjaar werd het officieel herdoopt tot Hollænder Gårdene, 'Hollandse boerderijen'. Dat werd gevierd met een klein feestje en lokaal gebrouwen bier, in

aanwezigheid van de Nederlandse ambassadeur Nienke Trooster, uit hoofde van haar functie beschermvrouwe van het museum.

KONINKLIJK BOEREN

Het Amager Museum werd ruim honderd jaar geleden mede opgericht door Dirch Jansen, een nazaat van de eerste Nederlandse boeren in Store Magleby. Doel was de unieke boerencultuur van de streek een gezicht te geven, waarin Nederlandse en Deense elementen in de loop van vijf eeuwen waren versmolten en namen als Dirch (Dirk), Teis en Jan nog steeds voorkomen. Jansens voorouders waren in 1521 op uitnodiging van de Deense koning Christian II naar het eiland Amager gekomen op voorspraak van Sigbrit Willoms (of Willems, daarover zijn de annalen onduidelijk). Sigbrit, afkomstig uit een Amsterdams handelsgeslacht, had zich in het Noorse Bergen gevestigd als handelsvrouw. Daar was de koning haar en haar dochter Duyveke tegengekomen, waarna Duyveke de maitresse van Christian zou worden. Het bezorgde de handige Sigbrit

een mooie positie, en uiteindelijk zou ze als financiële raadvrouw van de koning een belangrijke rol spelen in de Deense politiek. Via Sigbrit nodigde Christian vierentwintig boerenfamilies, vooral afkomstig uit de regio Hoorn, uit om naar Amager te komen. Doel was om voedsel te produceren voor het koninklijk hof. Nederland gold in die tijd als landbouwkundig verder ontwikkeld dan Denemarken. De combinatie van veeteelt en akker- en tuinbouw was ongebruikelijk voor de Denen. De Hollanders gebruikten hun mest voor de tuinbouw, wat betere opbrengsten opleverde. De Nederlandse boeren leverden groenten aan de markt op Amagertorv in Kopenhagen en introduceerden de wortel in Denemarken. Het waren bevoorrechte boeren: de Nederlandse immigranten kregen hun boerenland in eigendom, kregen het recht om vogels en vissen te vangen, mochten de wetten van hun vaderland behouden en werden vrijgesteld van het betalen van belastingen. Geen wonder dat er rivaliteit ontstond tussen Dragør en Store Magleby. Søren Mentz,

directeur van het Amager Museum: “Dragør stond eeuwenlang bekend om zijn reders en schippers. De schippers konden erg rijk zijn, maar het culturele en sociale prestige lag bij de boeren, omdat zij koninklijke privileges hadden en beroemd waren om hun tradities en klederdracht. Die spanningen tussen de ‘Nederlandse’ boeren in het binnenland en de Deense vissers en zeelieden aan de kust zijn nog steeds enigszins merkbaar. Veel jongeren uit Store Magleby – vaak jongere boerenzonen die geen uitzicht hadden om de boerderij over te nemen – verhuisden ooit naar Dragør en werden schippers. Maar ze ontwikkelden daarbij een gevoel van minderwaardigheid tegenover hun familieleden die boerden in Store Magleby.”

TWEE BOERDERIJEN

Die historische tegenstelling leeft nog altijd voort in lokale humor en identiteit, als een soort vriendelijke rivaliteit. Iedereen kent de geschiedenis en men maakt er nog graag grapjes over. En misschien wordt er tijdens een onderlinge voetbalwedstrijd extra hard geschopt.

Hollandaere Gardene wil het unieke verhaal van de Nederlandse nederzetting op Amager vertellen en op de rol die de Nederlandse cultuur heeft gespeeld bij het vormen van de lokale identiteit, legt Mentz uit. “De naam Amager Museum was perfect gekozen in 1922, toen het museum werd geopend, omdat de groenteteelt voor consumptie in Kopenhagen toen nog het belangrijkste beroep op Amager was. Een museum over Amager hoorde vanzelfsprekend in Store Magleby thuis en moest zich richten op groenteteelt. Tegenwoordig is Amager een moderne voorstad van Kopenhagen, met een internationale luchthaven als belangrijkste werkgever. Het moderne Amager kent industriële productie van chemicaliën, een glasfabriek en uiteenlopende andere industrieën. Wanneer bezoekers naar het museum kwamen, misten zij het oorspronkelijke aspect. Door de naamsverandering weten bezoekers beter wat ze kunnen verwachten.”

Hollænder Gårdene bestaat uit twee boerderijen, de oudste uit 1782, gebouwd in Deense boerenstijl. De oorspronkelijke Nederlandse boerderijen zijn verdwenen, het enige herkenbare Hollandse architectonische stijlelement in Store Magleby is de kerk. Het museum herbergt onder meer de zeer uitgebreide collectie van Dirch Jansen en verschillende artefacten van andere verzamelaars. Daarnaast zijn er wisselende tentoonstellingen, is er een uitgebreide boerentuin om te bezoeken en worden er verschillende boerenactiviteiten georganiseerd. En er is het jaarlijkse carnaval in Store Magleby, waarbij jongemannen in oud-Hollands/-Deense klederdracht te paard – na eerst bij elke boerderij langsgereden te zijn voor een glas punch – proberen met een knuppel een hangende ton aan barrels te slaan. De winnaar wordt gehuldigd door de Nederlandse ambassadeur.

BEZOEKERS

Met zo’n mooie geschiedenis verwacht je dat er ook Nederlandse bezoekers op het museum afkomen. Mentz: “Helaas, van

Julius Exner, *Meisje in klederdracht*

De spanningen tussen de ‘Nederlandse’ boeren en Deense vissers is nog steeds merkbaar

de ongeveer tienduizend bezoekers per jaar is slechts een handvol Nederlands.” En dat terwijl het nabijgelegen Kopenhagen honderdduizenden Nederlandse toeristen per jaar herbergt. Wellicht gaat de naamswijziging van het museum daar verandering in brengen. En het besef dat Nederlandse boeren niet alleen in de geschiedenis geëmigreerd zijn naar Denemarken, maar ook nu nog emigreren. Mentz: “Tegenwoordig zijn er veel Nederlandse boeren in Jutland.

Landbouwgrond is in Nederland duurder dan in Denemarken, waardoor Nederlandse boeren grond in Denemarken hebben gekocht. Tegenwoordig investeren Deense boeren op hun beurt weer in Baltische regio’s zoals Polen.” Misschien wordt daar dan ooit een Dansk Gårdene-museum geopend. •

museumamager.dk

Julius Exner, *Jongetje in zondagse kleren*

Buitenkant van het museum

De tuin bij het museum

Dirch Jansen